

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 133/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

82/2008 (IX. 1.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszosnak¹ (a továbbiakban: panaszos) a dr. Gy. G. ügyvéd 2008. július 7-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban – dr. Kádár András Kristóf elfogultságának bejelentése mellett és Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében –** 2008. szeptember 1-jén megtartott zárt ülése alapján **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak..

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás:

A 2008. július 4-én kelt panaszt a Testület 2008. július 7-én érkezett.

I.

A panaszos kínai állampolgár, akit az IRM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (a továbbiakban: BÁH) 2008. május 28-án kelt határozatával kiutasított a Magyar Köztársaság területéről, ezzel egyidejűleg pedig elrendelték idegenrendészeti őrizetét, amelyet a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság Őrzött Szállásán (a továbbiakban: Őrzött Szállás) fogatatosítottak.

A panaszos fogvatartása során éhségstrájkba kezdett. Az Őrzött Szállás vezetőjével folytatott beszélgetése során ennek indokául azt jelölte meg, hogy a F. G. nevű szekta

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

szimpatizánsa, ami miatt Kínába való visszatérése esetén üldöztetésnek lenne kitéve, illetve, hogy Magyarországon nem tud munkához jutni, így helyzete kilátástalanná vált, ezért meg akar halni. A későbbiek során az őt kezelő orvosnak azt mondta, hogy Magyarországon szeretne maradni, ezért éhségstrájkol.

Tekintettel arra, hogy a panaszos nem vett magához ételt, minden nap orvosi vizsgálatra szállították, ahol az egészségügyi szolgálat vezetője testsúlycsökkenése miatt 5 napos infúziós kezelést rendelt el számára 2008. június 26. és június 30. között. A panaszos azonban a június 27-i kezelésre nem volt hajlandó elmenni, nem jött elő a körletéből, lefeküdt a földre és a rendőri jelentés tanúsága szerint „passzívan ellenállt” a rendőri intézkedésnek. Mivel többszöri felszólítás ellenére sem engedelmeskedett a felszólításnak, a szolgálatban lévő rendőr testi kényszer alkalmazva kényszerítette az ellenállás megtörésére és mivel a panaszos nem volt hajlandó lábra állni, a földön húzta ki a helyiségből.

Ezzel szemben a panaszos állítása szerint éppen az ágyán feküdt, amikor belépett a cellájába egy rendőr és felszólította, hogy készüljön fel a kórházi kezelésre való kiszállításra. Mivel a panaszos nem érezte magát betegnek, nem kívánta magát egészségügyi ellátásnak alávetni. Ezt követően egy másik rendőr lépett a zárkába, karjánál fogva a földre rántotta, majd szintén a karjánál fogva kihúzta a zárkából a földön fekvő panaszost, végig a folyosón, egészen az előállító helyiség ajtajáig, ahol bilincset adtak rá és vezetőövet, majd kórházba szállították.

A panaszost ezt követően fordult ügyvédjén keresztül a Testülethez. Álláspontja szerint az Egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) értelmében, jogában állt az ellátást visszautasítani, a kényszerítő eszköz alkalmazásának módja indokolatlan és szükségtelen volt, illetve súlyosan sértette az emberi méltóságát.

Hivatkozik arra, hogy nem tanúsított aktív ellenszegülést, így kérdéses a kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűsége, illetve ha esetleg nem is illette meg az ellátás visszautasításának joga és a rendőr is jogosult volt kényszerítő eszközt alkalmazni, akkor is szükségtelen és aránytalan volt vele szemben testi kényszer alkalmazása. A panaszos ugyanis 57 éves, gyenge testalkatú, rossz egészségi állapotban lévő személy, ráadásul ellenszegülése passzív és nem aktív volt. Ennek megfelelően nem volt indokolt a testi kényszer alkalmazása.

Kifogásolja továbbá a testi kényszer alkalmazási módját is, arra hivatkozva, hogy súlyosan sértette az emberi méltósághoz való alapvető jogát. Tekintettel arra, hogy nem azonnali beavatkozást igénylő szükséghelyzet esete állt fenn, az eljáró rendőrnek lehetősége és egyben kötelessége lett volna arányosabb intézkedést választania.

Mindezekén túl a panaszos ügyvédje becsatolt bizonyítékként egy, a történetet sérelmező levelet is, amelyet 12 személy, az eset szemtanúi írtak alá. Az aláírók között szerepel a panaszos zárkatársa is. A levél szerint az eljáró rendőr „állatként kezelte” a panaszost.

II.

A panasz részben megalapozott.

1. Az Eütv. 15.§ (1) bekezdése értelmében *a beteget megilleti az önrendelkezési jog, amely kizárólag törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható.*

A (2) bekezdés szerint *az önrendelkezési jog gyakorlása keretében a beteg szabadon döntheti el, hogy kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, illetve annak során mely beavatkozások elvégzésébe egyezik bele, illetve melyeket utasít vissza, figyelembe véve a 20. §-ban előírt korlátozásokat.*

A 20.§ (1) bekezdése szerint *a cselekvőképes beteget - a (2)-(3) bekezdésekben foglaltakra tekintettel, illetőleg a (6) bekezdésben foglalt eset kivételével - megilleti az ellátás visszautasításának joga, kivéve, ha annak elmaradása mások életét vagy testi épségét veszélyeztetné.*

A (2) bekezdés szerint *a beteg minden olyan ellátást, amelynek elmaradása esetén egészségi állapotában várhatóan súlyos vagy maradandó károsodás következne be, csak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban, illetve írásképtelensége esetén két tanú együttes jelenlétében utasíthat vissza. Ez utóbbi esetben a visszautasítást az egészségügyi dokumentációban rögzíteni kell, amelyet a tanúk aláírásukkal hitelesítenek.*

A (3) bekezdés szerint *a betegség természetes lefolyását lehetővé téve az életfenntartó vagy életmentő beavatkozás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkori állása szerint rövid időn belül - megfelelő egészségügyi ellátás mellett is - halálhoz vezet és gyógyíthatatlan. Az életfenntartó, illetve életmentő beavatkozás visszautasítása a (2) bekezdés szerinti alaki előírások betartásával történhet.*

Az Eütv. fent idézett rendelkezései értelmében a beteg, jelen esetben a panaszos önrendelkezési jogából fakadóan szabadon döntheti el, kíván-e orvosi ellátást igénybe venni. Tekintettel arra, hogy az egészségügyi önrendelkezési jog nem korlátlan betegjog, a törvény számos feltételhez köti az ellátás visszautasítása jogának gyakorlását. Ide tartozik a 15.§ (2) bekezdésében megfogalmazott alakiség szükségszerűsége, illetve a rendelkezések közül kiemelkedik az életfenntartó, illetve életmentő beavatkozás visszautasításának lehetőségét biztosító (3) bekezdés. Figyelembe véve, hogy a panaszos éhségstrájkot folytatott és hogy – látván az állapotát – az őt megvizsgáló orvos is infúziós kezelést írt elő számára, a Testület véleménye szerint jelen esetben a 20.§ (3) bekezdésének rendelkezéseit kellett alkalmazni, az infúziós kezelés ugyanis életfenntartó beavatkozásnak minősül, figyelembe véve a 3.§ o) pontját, melynek értelmében az életfenntartó beavatkozás a beteg egyes életműködéseinek pótlására irányuló egészségügyi tevékenység, jelen esetben pedig egyértelműen erről volt szó.

Ennek megfelelően pedig a panaszosnak csak akkor lett volna jogszerű lehetősége az ellátás visszautasítására, ha olyan halálos betegségben szenved, amely az

orvostudomány jelenlegi állása szerint gyógyíthatatlan, a beteg szenved és rövid időn belül állapota halálhoz vezet. Erről azonban nincs szó a panaszos esetében.

E tekintetben tehát a panasz megalapozatlan.

2. Ami a testi kényszer alkalmazásának jogszerűségét, szükségszerűségét és arányosságát illet, a Testület a következőket állapította meg.

Az Rtv. 47.§-a szerint a rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A Testület részére megküldött rendőri jelentés szerint a panaszos passzív módon ellenállt, így az eljáró rendőr testi kényszert alkalmazott az ellenállás megtörésére és mivel a panaszos nem volt hajlandó felállni, a földön kellett kihúzni a helyiségből.

Mivel a panaszosnak nem volt joga a kezelés megtagadására, de ennek ellenére mégis ellenállt a rendőri felszólításnak, az eljáró rendőrnek – az Rtv. 47.§-ára tekintettel – joga volt az ellenszegülés megtörése érdekében testi kényszert alkalmaznia. A Testület megjegyzi, hogy a panaszos elszállítására testi kényszer alkalmazása nélkül nem is kerülhetett volna sor, hiszen – ahogyan ezt ő maga is elismeri – feküdt, nem volt hajlandó felkelni és elmenni a kezelésre. Így bármilyen módját választotta volna az eljáró rendőr a panaszos elszállításának, az szükségképpen testi kényszernek minősült volna.

Ugyanakkor a Testület úgy ítéli meg, hogy a megválasztott módszer, vagyis a legyengült, pusztán passzívan ellenálló panaszos végighúzása a folyosón – ráadásul mindezt a több fogvatartott szeme láttára megtéve – sérti az arányosság követelményét, továbbá a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapvető jogát.

Az Alkotmányról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 54.§ (1) bekezdése szerint *a Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.*

Az Alkotmánybíróság a 23/1990. (X. 31.) számú határozatában kiemeli, hogy *„az emberi élet és az emberi méltóság elválaszthatatlan egységet alkot és minden más megelőző legnagyobb érték. Az emberi élethez és az emberi méltósághoz való jog ugyancsak egységet alkotó olyan oszthatatlan és korlátozhatatlan alapjog, amely számos egyéb alapjognak forrása és feltétele.”* [23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH. 1990. 93.]

Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint tehát az élethez és az emberi méltósághoz való jog egységet alkot és így, oszthatatlan egységében korlátozhatatlan alapjog. Ezt alapul véve nincsen és nem is létezhet olyan jogszerű indok, amely megalapozhatná a panaszossal való bánásmódot. Az eset szemtanúi a bizonyítékként becsatolt levélben szintén kiemelik, hogy a panaszossal emberhez nem méltó módon bántak és emiatt felháborodásuknak adtak hangot.

Ugyanakkor szükséges azt megjegyezni, hogy a testi kényszer alkalmazására jelen esetben éppen azért került sor, hogy a panaszost kórházba szállíthassák, ahol megkaphatja a számára életfenntartónak minősülő infúziós kezelést, tehát pontosan az élethez való jogának érvényesülése érdekében alkalmazták. Itt látszólag szembekerül egymással az élethez, illetve az emberi méltósághoz való jog, ami pedig feloldhatatlannak tűnik az Alkotmánybíróságnak a két jog oszthatatlanságát valló nézete miatt. Ezzel kapcsolatban a Testület a következőkre szeretné felhívni a figyelmet.

Az Rtv. 15. § (1) bekezdése szerint *a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.* A 16.§ (1) bekezdése rögzíti, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása során a rendőr nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak.

A Testület kiemeli, hogy a panaszos június eleje óta – vagyis több mint 3 héten keresztül – éhségstrájkot folytatott, ételt nem vett magához, csak folyadékot, így fizikailag legyengült állapotban volt, ezért is küldte el az orvos infúziókúrára. Állapota miatt értelemszerűen nem tudott számottevő ellenállást tanúsítani, így a testi kényszer intenzitása eltúlzottnak tekinthető. Az eljáró rendőrnek lehetősége lett volna kollégáitól segítséget kérni, így többen, a panaszost támogatva, nem pedig a folyosón végighúzva vihették volna el a kijelölt kórházba. Ugyanígy lehetősége lett volna toloszéket kérni és azon elszállítani őt. Önmagában az a tény, hogy a panaszos nem volt hajlandó felkelni, nem indokolhat ilyen durva bánásmódot.

Mindezt figyelembe véve a fent említett szembekerülés csupán látszólagos, hiszen az eljáró rendőr úgy is foganatosíthatta volna a panaszos kórházba szállítására vonatkozó parancsát, hogy a testi kényszer alkalmazásának más módját választva nem sérti meg a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapjogát. Ennek megfelelően megállapítható az Rtv. 15.§, illetve a 16.§ (1) bekezdésének megsértése is.

3. A Testület az emberi méltósághoz való jog megsértésének vizsgálatával párhuzamosan – a panaszban foglaltakra tekintettel – szükségesnek látta megvizsgálni az Alkotmány 54.§ (2) bekezdése szerinti megalázó bánásmód tilalmának esetleges megsértését is.

Az Alkotmány 54.§ (2) bekezdése értelmében *senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni.*

Ezzel kapcsolatban a Testület megjegyzi, hogy sem az Alkotmánybíróság, sem a magyar bíróságok, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: Emberi Jogi Bíróság) gyakorlata nem ad egyértelmű választ arra, hol húzható meg a határvonal a kínzás, az embertelen, illetve a megalázó bánásmód között, továbbá hogy a jogsérelemnek pontosan milyen súlyossági fokot kell elérnie ahhoz, hogy azzal megsértsék ezen tilalmat.

A megalázó bánásmód megsértését az Emberi Jogi Bíróság általában akkor állapítja meg, ha az elér egy kellő komolysági szintet és más személy előtt alacsonyítja le az érdekeltet vagy akaratával ellentétes cselekményre kényszeríti. A Selmouni v.

Franciaország ügyben kimondták, hogy ez a „'minimális komolyság' a dolgok természeténél fogva relatív, az ügy összes körülményétől függ, mint például a visszaélés tartama, fizikai vagy lelki hatásai, és bizonyos esetekben az áldozat neme, kora és egészségi állapota.” (Eur. Court H. R., Case of Selmouni v. France, judgment of 28 July 1999)

A Testület megítélése szerint önmagában az a tény, hogy a panaszost végighúzták a folyosón, neki ezzel szükségtelenül fizikai fájdalmat okozva, továbbá, hogy mindez a többi fogvatartott szemé láttára történt oly mértékben megalázó, amely – az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatát is figyelembe véve – elegendő ok az Alkotmány 54.§ (2) bekezdése súlyos megsértésének megállapításához.

III.

Összefoglalásképpen tehát a Testület a következőket állapította meg.

Tekintettel arra, hogy a panaszos több mint 3 héten keresztül éhségstrájkot folytatott és az őt megvizsgáló orvos infúziós kezelést írt elő, ezen kezelés – figyelemmel az Eütv. rendelkezéseire – életfenntartó kezelésnek minősül, továbbá tekintettel arra, hogy a panaszos semmilyen halálos betegségben nem szenved, nem állt jogában az ellátást visszautasítani. E tekintetben a panasz megalapozatlan.

Tekintettel arra, hogy az Rtv. az ellenszegülés leküzdésére lehetővé teszi a testi kényszer alkalmazását, amely nélkül a panaszost nem lehetett volna kórházba szállítani, a panasznak a testi kényszer alkalmazásának indokoltságát sérelmező részei szintén alaptalanok.

Megalapozottak ugyanakkor azok a részek, amelyek a testi kényszer alkalmazásának módját, annak emberi méltóságot sértő jellegét kifogásolják. A Testület ezért megállapította az Alkotmány 54.§ (1) bekezdésében foglalt élethez és emberi méltósághoz való jog, illetve az 54.§ (2) bekezdésében szabályozott megalázó bánásmód tilalmának sérelmét.

IV.

A Testület az állásfoglalását az Rtv. 93/A.§ (6) bekezdése szerint megküldi az Országos rendőrfőkapitánynak azzal, hogy vizsgálja meg az ügyet és tegye meg a szükségesnek tartott lépéseket.

Budapest, 2008. szeptember 1.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.
elnök,
előadó testületi tag

Dr. Juhász Imre sk.
elnökhelyettes

Dr. Féja András sk.
testületi tag

Megjegyzés:

A panaszt az országos rendőrfőkapitány 31111/5/2008. RP. számú határozatában elutasította.
A határozatot lásd a www.police.hu honlapon. (Feltöltés alatt – a Szerk.)

Független Rendészeti Panasztestület